

KARAÇAYLARIN MİLLİ ŞAİRİ İSMAİL SEMENOV'UN ŞİİRLERİNDE SİYASİ HİCİV**Erhan SOLMAZ*****ÖZET**

1920'li yılların ortasına gelinceye kadar müşterek bir sözlü halk edebiyatına sahip olan Karaçay-Malkar Türkleri bu tarihten itibaren yazılı bir edebiyatı oluşturmaya başlamışlardır. Bunda İstanbul ve Dağistan'da eğitim alan gençlerin etkisi olduğu kadar son dönem halk şiiri temsilcileri İsmail Semen, Appa Canibek ve Kasbot Koçhar'ın önemli katkıları olmuştur. 1891-1981 yılları arasında yaşamış olan İsmail Semenov Karaçay-Malkar Halk edebiyatının kıymetli temsilcilerindendir. Karaçay-Malkarların kültür ve folkloruna büyük hayranlık besleyen şair, küçük yaşlardan itibaren din eğitimi almış ve Arapça öğrenmiştir. 1936 yılında Ermenistan'da düzenlenen Sovyetler Birliği Halk Ozanları yarışmasında birincilik alan İsmail Semenov, 1940'lı yıllardan itibaren Sovyet Rejimi ile ters düşmeye başlamış ve 2 Kasım 1943 tarihinde rejim aleyhtarlığı ve vatan hainliği suçlamasıyla diğer Karaçay-Malkar Türkleri gibi Kazakistan'a sürgüne gönderilmiştir. Ata yurda özlemi anlatan birçok şiirin yanında, Karaçay-Malkar Türklerinin adeta bağımsızlık marşı haline gelen "Minni Tav" (Elburz Dağı) isimli şiiriyle de abideleşmiştir. Bilindiği gibi Türk Şiirinin önemli türlerinden biri olan "Hiciv" toplumdaki yanlışlık ve aksaklıkları edebi bir dille anlatma, sanatçı duyarlılığı ile olayları analiz ederken bunları şiirin verdiği imkânlar dâhilinde topluma aktarmaya yarayan bir şiir türüdür. Biz de bu çalışmamızda şairin Stalin ve Beriya gibi devrin önemli siyasetçilerinin görev yaptığı dönemlerde yaşanan toplumsal olumsuzlukları anlatan ve şairin de sürgüne gönderilmesine neden olan hiciv tarzı şiirleri hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Karaçay-Malkara Tarihi, Karaçay-Malkar Edebiyatı, İsmail Semenov, Hiciv, Şiir.

**THE POLITICAL SATIRE OF ISMAIL SEMENOV'S NATIONAL POET IN
KARAÇAY****ABSTRACT**

Karachay-Balkar Turks who had a common oral folk literature until the middle of the 1920s, have started to create written literature since this date. Representatives of the late folk poetry such as Ismail Semen, Appa Canibek and Kasbot Koçhar have made important contributions. as well as the effect of the young people who took education in Istanbul and Dagestan. İsmail Semenov Karaçay, living between 1891-1981, is one of the most important representatives of folk literature. The poet having great admiration to Karachay-Malkars culture and folklore learned Arabic and took religious education from his young age. İsmail Semenov, who became the first in the competition held in Armenia in 1936, started to go against the Soviet Regime during 1940 and was exiled to Kazakhstan with other Karachay-Balkar Turks in 2 November 1943 because of charge of treason and opposition to the regime. In addition to a number of poems dealing with the longing for the country, he has become the well-known poet with the poem of "Minni Tav" (Elburz Dağı) which is considered having become the anthem of independence. As it is known, "Satire", one of the important types of Turkish Poetry, is a type of poem which explains errors and failures of the society in the literary language and transfers them to the society by analyzing the incidents in the sensitivity of an artist, including facilities of the poem. In this study, we try to give information about poet's satirical poems which caused him to be exiled and negative aspects of society which were experienced during the period when important politicians such as Stalin and Beriya performed their duty.

Keywords: Karachay-Malkara history, Karachay-Malkara history, Karachay-Malkara literature, İsmail Semenov, satire, poetry.

* Bu makale, Pamukkale Üniversitesi tarafından düzenlenen "V. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu"nda (19-22 Aralık 2015, Denizli) sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş şeklidir.

** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Uşak – TÜRKİYE, E-posta: erhan.solmaz@usak.edu.tr.

Kafkas Dağları'nın en yüksek yeri olan Elburz'da yaşayan ve bugün sanki iki ayrı devlet gibi olan Karaçay-Malkar Türkleri, Çarlık Rusyası ve akabindeki Sovyetler Birliği döneminde ikiye ayrılmıştır. Karaçay-Malkar Türklerinin büyük çoğunluğu günümüzde Rusya Federasyonuna bağlı Karaçay-Çerkes Özerk Cumhuriyetinde ve Kabardey-Balkar Özerk Cumhuriyetinde yaşamaktadırlar.

Karaçay-Malkar Türkleri Kafkasya dışında, 1943-1944 yıllarında sürgüne gönderildikleri Orta Asya'da Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'da tahmini 20 bin kişilik bir nüfusa sahiptirler. 1886 ve 1905 yıllarında Osmanlı Türkiyesi'ne göç eden Karaçay-Malkar Türklerinin Türkiye'deki tahmini nüfusu 20 bin kişidir. Bunun dışında, Amerika Birleşik Devletlerinde 5 bin, Suriye'de Şam ve çevresinde 1.500 Karaçay-Malkar Türkü yaşamaktadır.¹

Karaçay halkının kökeni konusu halen tam anlamıyla aydınlatılabilmemiş değildir. Bu konuda değişik tezler ileri sürülmektedir. Fakat yapılan ilmi araştırmaların verilerine göre, Karaçay Türkleri, tarih boyunca Kafkasya bölgesinde egemen olan Kimmer, Saka (İskit), Hun, Bulgar, Alan ve Kıpçak Türklerinin binlerce yıl süren etnik bütünleşmesinden süzülerek ortaya çıkmış bir Türk halkıdır. 22-26 Haziran 1959 tarihinde, Nalçik şehrinde yapılan “Karaçay-Malkar Halkının Etnik Oluşumu” adlı sempozyumda varılan sonuca göre; Karaçay-Malkar Türklerinin etnik oluşumu, Bulgar, Alan, Kıpçak ve muhtelif Kafkas kabilelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Kafkasya tarihi ve kültürü üzerine yaptığı çalışmalarıyla meşhur E.P Alekseyeva bu etnik oluşumun, Karaçay-Malkarlıların bugün yaşadığı topraklarda 13-14. yüzyıllarda tamamlandığını söylemekte, yukarıdaki Bulgar, Alan, Kıpçak ve Kafkas kabileleri dizisine bir de “ Koban Kültürü”nü oluşturan kavimleri eklemektedir. Koban Kültürü’nü oluşturan kavimler ise Kimmer ve Saka (İskit) gibi Proto-Türk kavimleridir.²

Karaçay-Malkarlılar dillerini *Tav til* (dağ dili) ya da *Tavça* (dağca) biçimlerinde adlandırır. Dil bilim araştırmaları Karaçay-Malkar Türkçesinin ana çizgileri ile tipik bir Kıpçak Türkçesi olduğunu ortaya koymaktadır. Karaçay- Malkar Türkçesi Türk lehçelerinin Kıpçak kolunun Kafkasya'daki güney bölümünü meydana getirir. Sovyet Türkolglarından A.N. Smaoyloviç'in 1922 yılında Petrograd'da yayımlanan *Nekotorie dopolneniya k klassifikatsi turetskih yazıkov* (Türk dillerinin sınıflandırılmasına bazı ilaveler) adlı eserindeki Türk lehçeleri sınıflamasına göre, Karaçay-Malkar Türkçesi Türk lehçelerinin z kolunun y bölümünün *tav*, *bol-*, *kalgan* grubuna girer. Buna göre Karaçay-Malkar Türkçesinde eski Türkçe *azak/adak* yerine *ayak*, *tag(dağ)* yerine *tav*, *olmak* yerine *bolmak*, *kalan* yerine *kalgan* biçimleri kullanılır.³

Yazılı edebiyatları, 1917 Bolşevik İhtilalinden sonra oluşmaya başlayan Karaçay-Malkar Türklerinin çok köklü ve zengin bir sözlü edebiyat geleneği bulunmaktadır. Bu gelenekte “iyi söz” söyleyenler önemli bir yere sahiptirler. Yeni nesiller geçmişten gelen değer yargılarını, kültürel kimliklerini bu sözlü edebiyat sayesinde öğrenmişlerdir.

Halk edebiyatı geleneğini uzun yıllar sürdüren Karaçay-Malkar Türklerinin bu edebi gelenekte en çok bilinen türü “Nart Destanları”dır. Ancak bunun dışında masallar, ağıtlar, atasözleri, algış ve kargışları da önemli bir yer tutmaktadır. Yazılı edebiyata çok geç geçebilmiş olan Karaçay Türklerinin edebiyatındaki türlerin tasnifi konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Zira Karaçaylılar halk içinde yüzyıllardır söylenegelen birçok farklı edebi türe aynı ismi vermişlerdir. Mesela, Karaçaylılar halk içinde söylenen ezgili ezgisiz nerdeyse her şiire, her şarkıya aynı ismi vermişler, “cır” demişlerdir.

¹ Adilhan Adiloğlu, **Karaçay Malkar Türkleri**, Başkent Matbaacılık, Ankara 2005, s. 7-9

² Mehmet Said Arbatlı, **İsmail Semen ve Aktamak Adlı Eseri (İnceleme-Metin)**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004, s. 14.

³ Ufuk Tavkul, **Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 5.

1891 yılında Uçkulan köyünde doğan Unuh oğlu İsmail Semen de Karaçay edebiyatının en önemli “Cırçı” larındandır. Karaçay yazılı edebiyatının oluşmasında da Kasbot Koçhar, Appa Cambek gibi önemli halk şairlerinin önemli bir etkisi vardır. İsmail Semen küçük yaştan itibaren medrese eğitimi almış Arapça ve Farsça öğrenmiştir.

İsmail Semen'in şiirlerinin büyük bir kısmı halk şarkısı haline gelmiştir. “Miññitav” (Elburz Dağı) adlı şiiri adeta Karaçay-Malkar Türklerinin milli marşı gibidir. İlk hanımı Anisat' a yazdığı iki bin dördüklük uzunluğundaki “Aktamak” adlı şarkısı çok meşhurdur.⁴ Şair küçük yaşlardan itibaren Karaçayların kültür ve folkloruna büyük bir sevgi ve ilgi duymuştur. Bunda şairin yetiştiği aile ortamının da büyük bir etkisi vardır; çünkü şairin dedesi ve annesi de halk ozanıdır. Dolayısıyla şair küçük yaşlardan beri meclislere katılmış Karaçayların sözlü geleneğini o muhitlerde öğrenmiştir. İsmail Semenov'un edebi olarak yetişmesinde aileden getirdiği bu özelliklerinin yanı sıra kendisinin de ilim tahsil etmesi önemli rol oynamaktadır. Semen geleneği kendi bilgi birikimiyle birleştirmeyi başarmış bir ozandır. Şairin halk şiirindeki yeteneğini gösteren önemli bir olay da 1939 yılında Ermenistan'da düzenlenen Halk Ozanları yarışmasında birinci olmasıdır. Ancak 1940'tan sonra durum değişmeye başlamıştır. Stalin'in yönetimi devralıp halkın üzerindeki baskıyı artırması, Semenov'un yaşananları eleştirmesine bu da O'nun büyük sürgüne gönderilmesine sebep olmuştur. 14 yıllık bu sürgünde İsmail Semenov, Karaçayların yaşadığı acıları, çektikleri ıstırapları şiirlerinde etkili bir şekilde yansıtmıştır. Şiirin hemen her dalında başarılı örnekler veren şairin hiciv türündeki şiirleri de dikkat çekicidir. Onun bu türü ustalıklı kullanması, toplumdan doğru çıkarımlar yaparak bunları yorumlayabilme ve şiire taşıyabilme becerisinden kaynaklanmaktadır. Bireyin mizah ya da gülme yoluyla, grupla özdeşleşmeye ya da grubu kendisiyle özdeşleştirmeye çalıştığı⁵ bilinen bir gerçektir. Semenov da ortaya koyduğu ürünler sayesinde Karaçay halkıya böyle bir özdeşlik ilişkisi kurmuştur.

Semenov'un özellikle siyasi içerikli şiirlerinde kullandığı hiciv, çeşitli sözlük ve kaynaklarda şu şekilde tanımlanmaktadır: Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'ünde “hiciv”: “1. Bir kimseyi, bir toplumu, bir düşünceyi, bir nesneyi, bir göreneği yermek için yazılmış yazı veya söylenmiş söz, hicviye, satir. 2. Birinin veya bir şeyin kusurlu taraflarını acı, batıcı ve alaycı bir dille anlatan yazı.”⁶ şeklinde açıklanmıştır.

Ferit Öngören ve Semih Balcıoğlu'nun hazırladıkları “Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Mizah ve Karikatürü” adlı eserde hiciv: “*Simgesi ok olan açık bir saldırı; bir suçlama ve küfre dönüşmeye çok yakın bir yerde işlendiği için hoşgörü yönünden en ağır olan mizah çeşidi.*”⁷ şeklinde tanımlanmaktadır.

Agâh Sırrı Levend ise hiciv terimini: “Daha çok kişileri amaç tutan yergide, deyiş sertleşip keskinleşir. Yalnız dokunmakla kalmaz, yerine göre tırmalar, yaralar, sataşır. Sertliği ve acılığı oranında kırar, sövmeye dek varır.”⁸ olarak tarif etmektedir.

Milli şair İsmail Semen de aşağıya aldığımız bazı şiirlerinde, dönemin siyasi olarak aksayan yönlerini, yaşanan büyük felaketleri hicivli bir dille ele alarak, yetiştiği toplumun duygularına adeta tercüman olmuştur. Bunlardan Bir tanesi “Stalin'e” isimli şiiridir:

⁴ Adilhan Adiloğlu, **Sovyet Döneminde Karaçay-Malkar Edebiyatı**, Başkent Matbaacılık, Ankara 2005, s. 10.

⁵ I. Fenoglio, F. Georgeon, **Doğuda Mizah. Yine de Gülmek: Günümüz Cezayir'inde Siyasi Mizah (Khelladi Aissa)** (Çev. Ali Bertkay), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s. 221.

⁶ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 991.

⁷ Ferdi Öngören, Semih Balcıoğlu, **Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Mizahı ve Karikatürü**, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1973, s. 32.

⁸ Agah Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I, Ankara 1998, s. 148-149.

Stalin denen çuvutlu
Hayatımızı kuruttu
Dillerimizi kestirdi,
Kendine övgü dizdirdi.*

*Övgüyü dizen başköşeye,
Dizemeyenler kabre.
Can tatlı ben diziyorum,
Sonra da tövbeler ediyorum⁹*

Şair bu şiirinde açık bir şekilde Stalin'i ve onun baskıcı rejimini eleştirmekte, yapmış olduğu uygulamaları -özellikle de egemenliği altındaki toplulukların dilleri ile ilgili- doğru bulmamaktadır. Ancak ne var ki şair şiirinde kendine de bir eleştiri getirmekten kaçınmamakta Stalin'in kendini övmeyen şairlere zulüm ettiğini, dolayısıyla kendisinin de zorunlu olarak Stalin'i övdüğünü ifade eder. Zulmün Şarkısı isimli şiirinde ise Semenov, devrin rejiminin ve o rejimi ortaya koyanların toplumu böldüklerinden, kendi rejimlerinin meşruiyetini sağlamak amacıyla halka yaptıkları baskıdan bahseder. Şiirin iç dünyasında İsmail Semen, Stalin'den iblis benzetmesiyle bahsederek kızlığını iade etmeye çalışır. İnsanları etkilemedeki başarısıyla tanınan Stalin bu şiirde de "sözü parlaktır" ifadesiyle anlatılır. Karşısında güçlü bir direniş görmek istemeyen Stalin, Karaçayların birlik ve beraberliğine kastetmiş, onları belli bir düzleme getirmeye çalışmıştır. Şair bunu anlatırken "gücümüzü bitirdi" ifadesini kullanmayı doğru bulur. Bu baskıcı ve bir o kadar da şüpheli yönetim erkinin halkın arasında kendileri hakkında söylenenleri takip ettirmek için casuslar yerleştirdikleri de yine etkili bir şekilde sunulmuştur.

İsmail Semen'i güçlü şair yapan da kanaatimizce budur. Yani şair önemli bir gözlem gücüne sahiptir. "Zulmün Şarkısı" isimli şiirinde şairimiz bu önemli gözlemlerini şiirin zengin dünyasında bize sunmuştur. Karaçaylar duygularına tercüman olan bu büyük şairin her şiirini nerdeyse hafızalarına yerleştirmişler, yönetim ise bunları silebilmek için şairin şiirlerinin yayınlanmasını yasaklamışlardır.

*İki oğlu var idi beyin
Hoca ile komünist
Ey, birbirine düşürdü onları
Stalin denen iblis.*

*Sözü parlaktır, kararı yanlış
Yaptığı işi ise, halklardan gizli
Ey, bize yapacağımı yapmıştır şimdi
Güçlü, gücümüzü bitirdi.*

*Bal peteklerin ballarını emip
Bal mumlarını tutturdu
Ey, Aliy oğlu Umar'ı mahvetti
Seyit'i yere yutturdu.*

*Kuşkudan ayrıldılar
Onlar milletin yolundan
Ey, karanlık günüm karanlık oldu.*

⁹ Ufuk Tuzman, Sonsuzluk Dağlarının Efsane Ozanı, http://efrasyap.org/KoseYazilari/Yazi_Detay.aspx?YaziID=1166/ (02.08.2012)

Bir şey gelmiyor elimden

*Feryat edip ne yapalım.
Ağzlarımız bağlanıp
Her adım başı bir casus var
Göz, kulak olup, merak edip.*

*Ey, Rusya 'ya kanun olamadı
Stalin denen Uriya
Sessiz yürüyüp, sessiz ağlayarak
Karanlık oldu dünya***¹⁰*

Karaçay-Malkar Türklerinin hayatında “Sürgün” önemli bir yer tutmaktadır. 2 Kasım 1943 ve 8 Mart 1944'te Alman ordusuyla işbirliği yaptıkları gerekçesiyle Karaçay-Malkar nüfusunun tamamı Orta Asya'ya (Karaçaylılar Kazakistan'a, Balkarlar da Kırgızistan'a) sürülmüşlerdir. Büyük Sürgün adıyla anılan ve pek çok aile faciasına sebep olan bu olay Karaçay-Malkarlıların hayatlarının tamamına etki ettiği gibi edebi dünyalarına da sirayet etmiştir. Sanatkârlığın doğal bir yansıması olarak şair bu acı olayı şiirine taşımıştır. Aşağıya bir kısmını aldığımız “Sürgün Gününde” isimli şiiri buna bir örnektir:

*Garip dünya, parlayan yıldız, doğan güneş
Hepsi de bizimki idi sürülmeden
Besliyorduk iyi umutlar, adetler
Hevesleniyorduk hayat denen cennete.*

*Şimdi kader bize sırtını çevirmiş
Kötü kader sırat köprüsü kurmuş
Acı buyruk Moskova 'dan gelmiş
Çocuk, yaşlı da telaşa kapılmış.*

*Umut çok, kısmet çok az halkıma
Düşman, hain, dediler adına
Bugün bize övgü de yok, kıymet de yok
Bugün bize azık da yok, ev de yok.*

*Ata yurttan kovdular, yurt da yok
İyilikten umut etme, şimdi yok
Vagonlarda gülümsemiyoruz, gülmüyoruz
Ölecekler mi, kalacaklar mı, bilmiyoruz.*

*Ölenleri saklamadan olmuyor
Milisler attırmadan bırakmıyorlar
Mezar kazmaya, gömmeye zaman yok
Ölünü at da git, başka çare yok.*

*Bir ölüyü indirdiler vagondan
Uğraşıyorlar mezar çukuru kazmaya
Bağırıyor arabanın düdüğü*

¹⁰ Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, C. 22, Ankara 2002.

Buyruk oldu öyle bırakıp gitmeye¹¹

Yaşanan acı olayların adeta fotoğraflarını çeken Milli şair, halkın uğradığı zulmün boyutlarını da en yalın şekliyle bizlere sunmuştur. Büyük Sürgün sırasında trenlere istiflenerek götürülen insanların o an yaşadıkları travmanın boyutları şairin kaleminde açıkça yer bulmuştur. Bunun yanı sıra şair, götürülenlerin hayatlarıyla ilgili belirsizlikleri de anlatmaktadır. Bekli de bu olayda yaşanan en acı olaylar ölümler sırasında meydana gelmektedir. Çünkü vagonlarda bu yolculuk esnasında ölen insanların cesetleri yollarda bırakılmakta, gömülmesine izin dahi verilmemektedir. Ata yurdundan kovulan, zorunlu göçe tabi tutulan ve felakete itilen bu insanların yaşadıkları sarsıntılar şiirde etkili bir şekilde dile getirilmiştir. Yaşamadan anlamanın da anlatmanın da pek mümkün olmadığı sürgün kavramı, bu şiirde yaşanıyor muşcasına betimlenmiştir. En doğal insani hak olan yaşama hakkı elden alınmış, dahası hayalini kurmaya bile izin verilmemiştir. Türk Mitik düşüncesinde en önemli kavram olan “Kutsal Vatan” terk edilmek zorunda bırakılmış, adetler, gelenek-görenekler yasaklanmıştır.

Büyük Sürgünün meydana getirdiği felaket “Ağıt” isimli şiirde ise şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

*Karabıyık (Stalin), Karaçay'ın kanını içip
Aydınlık günümüzü yaptı kara gece
Üzüntü, dert, hepsi birden bize geldi
Başını kaldırıp bakmıyor Karaçayım
Evimizden kovdular, şimdi evimiz yok
Köyümüzden kovdular, köyümüz de yok.*

*Hayatımız hayat değil, yanan ateştir
Her günümüz gün değil, atılan kurşundur
Bugün mutlu bir can yoktur
Başını kaldırıp bakmıyor Karaçayım
Dinimizi aldılar, şimdi din de yok
Yurdumuzu aldılar, şimdi yurt da yok.*

*Umut ateşi yüreklerde bir yanmasa
Karlı dağ geçidine gitmek için gün doğmazsa
Doğruluk-adalet gelip bu zalimliği yıkmazsa
Başını kaldırıp bakamaz Karaçayım
Bu dünyanın düzliğünde bize ışık yok
Karaçay adı olan şimdi halk da yok.*

Halkının hislerine her satırda tercüman olan şair, ilk iki dörtlükte milletine seslenmekte ve yaşanan felaketin boyutlarını çizmektedir. İktidarın Karaçayların bütün değerlerini ellerinden aldığı, yaşamının artık anlamını yitirmeye başladığını vurgulamıştır. Ancak son dörtlüğe geldiğimizde az da olsa bir umut ışığının olduğu ve bu ışığa sarılmak gerektiğini de satır arasında belirtmiştir. Zira şaire göre, dili, dini, vatanı, adetleri, yaşama hakkı elinden alındığı için başını önüne eğen Karaçay milleti zalimin yol açtığı felaketi yıkmadıkça başını yukarıya kaldırmamalıdır. Özgür ve hür yaşamının bedeli her ne ise ödenmeli, esaret kesin bir reddedilmelidir. Siyasi otoritenin hoşuna gitmeyen bu durum elbette nihayetinde can sıkacak olaylara sebep olacaktır; ancak hiçbir bedel milli kimlikten daha önemli ve başat değildir. Bir milletin var oluş sebebi olan

¹¹ Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, C. 22, Ankara 2002.

“hürriyet” esarete karşı verilmesi gereken en önemli mücadelenin temel noktasıdır. İsmail Semenov bu hakikati görmüş olduğu için şiirinde bunu dile getirmiş, eğer hürriyet yoksa “bize dünyanın düzlüğünde ışık yok” tümcesiyle de esaretin kardeşi karanlığa vurgu yapmıştır. Işıksızlık, esaret demektir.

Sonuç olarak denilebilir ki, şiirleri siyasi otoritenin hoşuna gitmediği için Karaçay-Malkar halkının belleğinden silinmeye çalışılan İsmail Semenov. Karaçay halkının milli şairidir. Aydının önemli vasıflarından olan, “yetiştirdiği toplumun hislerine tercüman olma” gayreti ve çalışması, hiç şüphesiz Semenov’da da kendini açıkça ortaya koyar. Canlı bir toplum olabilmenin en belirgin sıfatı olan parçalayıcı otoriteye karşı başkaldırı, Semenov’un hiciv ağırlıklı şiirleriyle vücut bulmuş, dönemin siyasi-sosyal ve kültürel açmazları şairin diliyle hicvedilmiştir. Belki de Semenov’un “Milli Şair” sıfatını kazanmasının temel sebebi de budur.

Milletleriyle özdeşleşen aydınlar; gerek yaşantılarında karşılaştıkları ve üstesinden geldikleri zorluklarla gerekse de ortaya koydukları eserlerin çağlar üstü oluşuyla tanınmaktadırlar. Yine abide şahsiyetler toplumların ihtiyaçlarını bilip ona göre eser vermeleriyle bir adım öne çıkarlar. İsmail Semenov toplumunun bir adım önüne çıkabilmiş ve ortaya koyduğu eserlerle toplumuna zor zamanlarda ışık tutabilmiştir.

Görülüyor ki “bağımsızlık özlemi ve hürriyet” Karaçay-Malkar edebiyatının sıkça işlenen konularındandır. Bedeli her ne olursa olsun bu tema, dönem aydınları tarafından işlenmiş ve üretilen eserlerin hareket noktalarını oluşturmuş bu güçlü hissin karşısında olan tavır ve davranışlar da eleştirilmiştir. Bizim de çalışmamıza konu edindiğimiz şiirlerde bu durumun önemli bir yer tuttuğunu görmekteyiz. Gerek yaşamıyla gerekse de verdiği eserlerle toplumuna örnek olan İsmail Semenov Karaçay-Malkar halkının kültürel belleğidir. Bu bellek sadece yaşadığı dönemde değil gelecek nesillere de ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

- 📖 ARBATLI Mehmet Said, **İsmail Semen ve Aktamak Adlı Eseri (İnceleme-Metin)**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004.
- 📖 ADILOĞLU Adilhan, **Sovyet Döneminde Karaçay-Malkar Edebiyatı**, Başkent Matbaacılık, Ankara 2005.
- 📖 _____, **Karaçay Malkar Türkleri**, Başkent Matbaacılık, Ankara 2005.
- 📖 DİLÇİN Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 1997.
- 📖 ERCİLASUN Ahmet Bican, **Türk Lehçeleri Grameri**, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.
- 📖 FENOGLIO I., GEORGEON F., **Doğuda Mizah. Yine de Gülmek: Günümüz Cezayir’inde Siyasi Mizah (Khelladi Aissa)** (Çev. Ali Berktaş), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.
- 📖 LEVEND Agah Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I, Ankara 1998.
- 📖 ÖNGÖREN Ferdi, BALCIOĞLU Semih, **Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Mizahı ve Karikatürü**, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1973.
- 📖 TAVKUL Ufuk, **Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

- Karaçayların Milli Şairi İsmail Semenov'un Eserlerinde
Siyasi Hiciv

- 📖 TUZMAN Ufuk, “Sonsuzluk Dağlarının Efsane Ozanı”, <http://efrasyap.org/KoseYazilari/YaziDetay.aspx?YaziID=1166/> (02.08.2012)
- 📖 **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1988, 1998, 2005 Baskıları.
- 📖 **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi: Karaçay-Malkar Edebiyatı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.